

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני ח' שבט תשע"ט | דף היומי בבלי: חולין מח.
דף היומי בהלכה: מסעיף ט"ו עד סעיף י"ח.
מוסר: דבר בעיתו פרק ד' מ"וכן הוא ממש" עד "והנה לרוב האנשים".
קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"ד 'והשביעית' עד פ"ה 'ואחר כן ישיב אל ליבו'.

הדף היומי בהלכה

גג של רשות היחיד - האם נחשב לרשות היחיד גם כשאין לו מחיצות?

כמחיצות שנעשו לשם דיור (ראה שם).
אולם, גג של רשות היחיד הבולט מעבר לקירותיו - כיון שמחיצותיה של
רשות היחיד אינן ניכרות לעומד על גבי הגג, לא ניתן להחשיבן כאילו הן
עולות למעלה. וראה להלן בנוגע לדינו של של הגג.

מבנה שהוא רשות היחיד, גגו אף הוא רשות היחיד אף כשאין לו מחיצות,
משום שאנו מחשיבים את מחיצות המבנה כאילו הן עולות ומשמשות
כמחיצות גם לגג; ובלשון חכמינו ז"ל: 'גוד אסיק מחיצתא' (= משוך והעלה
את המחיצה).

ואף אם שטח הגג הוא יותר מ'בית סאתיים' (ראה תקציר לאתמול), הריהו
רשות היחיד, כיון שהמחיצות נחשבות גם במקומן המדומה שעל גבי הגג,

[שו"ע שמה, טז, ומשנ"ב סה; ביאורים ומוספים דרשו, 49]

הדף היומי בהלכה

גג של רשות היחיד הבולט מעבר לקירותיו - האם מותר לטלטל בתוכו?

של ארבע אמות בתוך הגג, או העברת חפץ מרשות היחיד אחרת לתוכו -
כיון שבלאו הכי יש אומרים שהגג הוא 'מקום פטור'; ויש שמסתפק בדבר.
ויש שכתב, שאם רוחב הבליטה פחות מחצי טפח, לכל הדעות נחשב הגג
לרשות היחיד.

רשות היחיד שגגה בולט מעבר לקירותיו, נחלקו הפוסקים בדינו של
הגג: יש אומרים שהוא 'כרמלית'; ויש אומרים שהגג נחשב ל'מקום פטור',
מפני שלדעתם, אין מושג של כרמלית בגובה של מעבר לעשרה טפחים,
ואף כשקרקעית הכרמלית עצמה נמצאת בגובה זה.

ויש אומרים, שאם רוחב הבליטה פחות מארבעה טפחים, הגג הוא רשות
היחיד. ויש אומרים שניתן להקל כדעה זו - דהיינו, לענין טלטול לטווח

[שו"ע שמה, טז, ומשנ"ב סו, וביה"ל ד"ה גג; ביאורים ומוספים דרשו, 51-52]

הדף היומי בהלכה

מבנה שגובהו הפנימי פחות מעשרה טפחים - האם נחשב לרשות היחיד?

ואם חפר בקרקע הבית שטח של ארבעה על ארבעה טפחים, בעומק כזה
שמקרקעית החפירה ועד לתקרת הבית ישנו גובה עשרה טפחים, נחשב
כל הבית לרשות היחיד.

מבנה שגובהו מבחוץ עשרה טפחים, כולל עובי התקרה, כך שמבפנים גובהו
פחות מעשרה, ויש בשטחו הפנימי ארבעה על ארבעה טפחים - נחשב חללו
לכרמלית, ולא לרשות היחיד, משום שאין המחיצות גבוהות עשרה טפחים.
ויש אומרים שדין זה הוא מדאורייתא; אך יש אומרים שיתכן כי מדאורייתא
מבנה זה הוא רשות היחיד, ורק מדרבנן החשיבוהו ככרמלית, ואסרו לטלטל
בתוכו לטווח של ארבע אמות, או להוציא ממנו לרשות היחיד הסמוכה אליו.

[שו"ע שמה, טו, משנ"ב נט-סב, שעה"צ סד, וביה"ל ד"ה תוכו;
וראה שעה"צ סה; ביאורים ומוספים דרשו, 45, וראה עוד שם]

דרשו יקיים אירועים וכינוסים מרכזיים של סיום הש"ס ברחבי העולם בשנה הבאה בסיום המחזור הי"ג של הדף היומי בבלי

במושב הנעילה נסקרה הפעילות וההתרחבות של דרשו במשך 7 השנים האחרונות בכל רחבי תבל לעידוד וחיוזוק לימוד הדף היומי בבלי

23 שנה ועד עתה. השתתפו למעלה מ-120,000 בתכניות המבחנים של דרשו בכל רחבי תבל, כאשר דרשו מעניק מלגות חודשיות למשתתפים בתכניות המבחנים על הדף היומי והמבחנים המסכמים ומעמיד "יודעי ש"ס" במסגרת תכנית הדגל הייחודית "קנין ש"ס".

במהלך 7 שנות מחזור הלימוד של הדף היומי מקיים 'דרשו' סיומי מסכתות וסיומי 'סדרי נשים' וסדר נזיקין בכל רחבי העולם כאשר מדי פעם נחברת מדינה או מקום שבו מבקש הסניף המקומי של דרשו לקיים את החיוזוק הנדרש לעיר ולקהילותיה, הנהלת דרשו העולמית אישרה לקיים אירועי סיום לאורך שבע השנים האחרונות 12 מדינות שונות ובהשקעה אדירה.

הוכח - אומרים בהנהלת דרשו העולמית, כי בכל מקום שבו מתקיים אירוע חיוזוק גדול ומשמעותי לשמחת גומרה של תורה, הדבר מביא לחיוזוק גדול מאד לקהילה ולעיר ובעיקר מרבה את לומדי הדף היומי באופן כללי ואת נבחני הדף באופן פרטי ורבני המקום מעידים כי חיוזוק גדול ומשמעותי מורגש לאחר קיומם של אירועים אלו.

בדרשו משוכנעים כי אירועי סיום הש"ס אשר יתקיימו כאמור 4 יבשות באופן הראוי לכבודם של לומדי התורה יביאו להכפלת מספר הלומדים והנבחנים ולחיוזוק גדול לקהילות המקומות ולכלל לומדי הדף היומי בעולם אשר יחברו יחדיו לאירועי שמחה אלו לציון הסיום הגדול.

דרשו יקיים אירועי ענק לציון סיום הש"ס בבלי במחזור הי"ג אשר יתקיימו א"ה בשנה הבאה - תש"פ בכל רחבי תבל, כך הוחלט במושב הנעילה של הכנסיה העולמית השנתית של דרשו בקונטיקט שבארה"ב בהשתתפות מאות צירי דרשו, מנהלי סניפי הארגון מ-26 מדינות ברחבי העולם והנהלה הראשית של הארגון. במהלך דיון ארוך הובאו דבריהם של מרנן גדולי ישראל שליט"א אשר עודדו את דרשו לקיים אירועי ענק לציון סיום הש"ס שכן יש בכך חיוזוק גדול להמשך עידוד וחיוזוק לימוד התורה - אשר זו מטרת הארגון ופעולותיו לאורך 23 שנות קיומו וכך היו גם דברי גדולי ישראל קודם סיומי דרשו בעבר אשר עיניהם הצופיות ראו את ריבוי הלומדים והנבחנים שאכן הצטרפו בעקבות הכנוסים והרמת קרן התורה

לאור זאת הוחלט לקיים את אירועי סיומי הש"ס בשנה הבאה בארץ ישראל, בארה"ב, באנגליה לונדון במסגרת "שבת דרשו", במנסתר שבאנגליה, בפריז שבצרפת, וביוהנסבורג דרום אפריקה.

דרשו הינו הארגון אשר פעל ללא הרף ובהשקעה אדירה 23 השנים האחרונות להשביח את לימוד הדף היומי בבלי, לעודד ולחזק את לימוד הדף היומי בבלי באמצעות תכניות המבחנים החודשיים על הדף היומי בבלי המבחנים המסכמים ותכנית קנין ש"ס שכולן מטרתם לחזק ולהשביח את לימוד הדף היומי בבלי ולהביא את הלומדים לפסגות חדשות של ידיעת התורה.

מיום היוסודו של דרשו בביתם מרנן ורבנן זצוק"ל ולהבחל"ח שליט"א לפני

עניינא דיומא - ט"ו בשבט

מהו סדר הקדימה לברכה למאכלים שברכתם שווה?

מהם חביב עליו יותר, יש להקדימו, ואף אם בשעת אכילה זו המאכל האחר חביב עליו יותר ממנו. ויש אומרים שאם הוא חפץ כעת באחד המאכלים, הוא קודם לברכה, ואף אם בדרך כלל המאכל האחר חביב עליו יותר.

ולהלכה - החביב בדרך כלל, הוא הקודם לברכה, אך אם המאכל האחר חביב עליו יותר בשעת אכילה זו, יטעם תחילה מזה שחביב בדרך כלל, יאכל את זה שחביב בשעה זו, וישוב לאכול את החביב בדרך כלל.

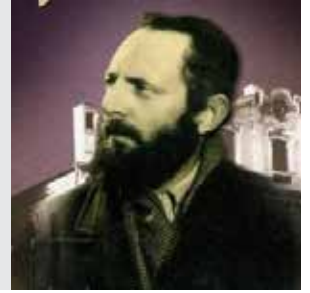
[שו"ע ריא, א-ב, משנ"ב ב, ג, ד, ה, ו, י, ויג, ושעה"צ ג, ד ויז]

האוכל שני מאכלים שברכתם הראשונה שווה - אם אחד מהם משבעת המינים, כגון תמר ותפוח, צריך להקדים ולברך על הפרי משבעת המינים. ואם שניהם משבעת המינים, כגון זית ותמר, או שלא משבעת המינים, כגון תפוח ואגס - אם רק אחד מהם שלם, צריך להקדימו לשני.

ואם שניהם שלמים, אם שניהם משבעת המינים, ישנו סדר קדימה מיוחד על פי הסדר שבו הוזכרו בתורה. ואם שניהם אינם משבעת המינים, צריך להקדים את החביב עליו יותר.

ונחלקו הראשונים בפירושה של 'חביבות' זו: יש אומרים שאם בדרך כלל אחד

כרכרה מלכותית רתומה ל...שני בחורים התפרצה לאולם. מעל הכרכרה ניצבה מתנה אדירה עבור הזוג הצעיר. עיני המשתתפים ננעצו במתנה. סקרנים לדעת מה היא מכילה. הכרכרה עצרה ואחד הבחורים החל לפרק את המתנה...

ישראל למברגר

החתונה המיוחדת בה נכח רבי מרדכי פוגרמנסקי זצ"ל

קטנטן נחמד.

לאחר השואה, היגר העילוי הנורא רבי מרדכי פוגרמנסקי זצ"ל לצרפת - שם השקה בטל-חיים בחורים משארית הפליטה. הוא נכח בחתונה זו, ולאחר שהסתיימו ה"צחוקים" ביקש את רשות הדיבור - כדרכו לשאת דברים בכל אחת מהחתונות הללו. בתוך משאו המלהיב על ערכה של שמחה יהודית - במיוחד בתקופה זו של בנין הנהרסות - שילוב רעיון מוסרי.

וכה אמר:

"ראינו מקרוב, שהאדם מסוגל להגיע עם מטען גדול, ולמראית עין חושבים מי יודע מה נמצא בתוכו!

אך הנה, מתחילים לפרק את האריזה ומוציאים עוד קופסה ריקה, עוד נייר ריק, ושוב פעם עטיפה ריקנית - עד שבסופו של דבר מוצאים משהו פשוט, חפץ זעיר שבקושי רואים אותו.

כיוצא בזה יבוא יהודי לעולם האמת עם מטען חייו. בחשבו לעצמו: "שישו בני מעי, הגעתי הנה עם מטען כבד של מעשים טובים!" אך כאשר מתחילים שמה לברור [-"פונאדער קלייבן", כלשונו באידיש] אזי רואים "ס'איז פוסט!" [-זה ריק, חלול!] שוב עטיפה ריקה ועוד אריזה נבובה שאין בתוכה כלום, בקושי מוצאים משהו קטנטן, עשיה זעומה שיש לה איזה ערך זוטא בעלמא דקשוט. עיניו של רבי מרדכי זלגו דמעות שלישי והוא סיים: "ישיר-כוחכם בעד כל החזיון הזה, הלא הדגמתם לנו איך נראים חיי האדם עלי אדמות... " ["אבוא בגבורות" מובא ב"רבי מרדכי פוגרמנסקי"]

(מוסף שבת קודש פרשת בא תשע"ט/ יתד נאמן)

החתונות שהתקיימו לפליטי - השואה על אדמת אירופה, ראויות לפרק מיוחד בדברי ימי עם ישראל. שרידי חרב שאתמול יצאו מכבשני אושוויץ, והיום יוצאים לקראת כלה. החתונות זכו לריבוי משתתפים, ולאווירה לפעמים משונה. כזו שתתכן רק בחתונה שמתקיימת בבנים לעם ששליש ממנו הוכחד זה מכבר. לפעמים היה הפוך. השמחה הייחודית הייתה גואה ומתפרצת - כאור שבוקע מתוך החושך.

הרב גרינפלד היה יהודי הונגרי, אשר איבד את משפחתו באושוויץ. את הזיווג שני שלו הוא נשא בהענוויל.

וכך תיאר אחד המשתתפים את האטמוספירה ששררה בחתונתו: "האווירה הייתה בתחילה רווית צער ועצב. לא הורגשה טיפת שמחה. עד אשר תפסנו יוזמה בחורים אחדים, שהחליטו כי מוכרחים לשפר את האווירה ויהי מה. מוכרחים להחזיר פה קורטוב של שמחה!"

והנה הפתעה: כרכרה מלכותית-רתומה ל...שני בחורים - התפרצה לאולם. מעל הכרכרה ניצבה מתנה אדירה עבור הזוג הצעיר.

עיני המשתתפים ננעצו במתנה. סקרנים לדעת מה היא מכילה. הכרכרה עצרה ואחד הבחורים החל לפרק את המתנה. הסיר את האריזה, אך מסתבר שיש אריזה פנימית נוספת.

הסיר את האריזה, אך מסתבר שהייתה עוד אריזה פנימית.

הסיר את האריזה, אך מסתבר שהמתנה עודנה ארוזה.

שליפת כל אריזה הייתה מלווה בהסבר מבדח, והציבור ממש התגלגל מרוב צחוק. סוף סוף בתום קילוף אין ספור אריזות נשלפה המתנה לזוג הצעיר: שי

'דף גמרא' או 'דף תורה' - יכול אף הוא להוות פדיון עבור פ"ד תעניות, וא"כ מדוע יבטלו לומדי התורה מלימודם כדי לרוץ ליטול מהחלה של פדיון-הבן?!

החיידוש של הרבי מרחמיסטריווקא זצ"ל, והמקור המעניין שמצא לכך ה'פני מנחם' מגור זצ"ל

במקום פ"ד תעניות?!

עובדה זאת שמע האדמו"ר מטאלנא שליט"א מפי זקנו כ"ק האדמו"ר רבי יוחנן מטאלנא זצוק"ל, ולימים סיפר אותה לכ"ק האדמו"ר ה'פני מנחם' מגור זצוק"ל בעת שעלתה השיחה על ענייני פדיון-הבן.

האדמו"ר ה'פני מנחם' זצוק"ל נהנה מאד מהסיפור והוסיף: "חסידי קמאי אמרו, שכל דבר טוב בחסידות יש לו ודאי מקור בחז"ל, רק שצריכים להתייגע ולמצוא אותו". ועל אתר הפטיר ואמר: "כתוב בגמרא: 'כל הלומד תורה, אומר עליו הקב"ה כאילו פדאו לי לבני מבין אומות העולם". רואים מכאן ממש כדברי הרבי מרחמיסטריווקא, שדף של לימוד גמרא שווה לענייני פדיון-הבן, ובוודאי גם לסגולת פ"ד תעניות".

(גיליון באר בשדה פרשת בא תשע"ט)

בהקשר לעניין הידוע מצדיקים, שהשתתפות בסעודת פדיון-הבן נחשבת כפ"ד תעניות, מעניין להביא התייחסות לעניין זה מכיוון שונה.

פעם נכנס כ"ק האדמו"ר רבי יוחנן מרחמיסטריווקא זצוק"ל לבית-מדרשו, וראה שהשולחנות כמעט ריקים מאדם. לשאלתו להיכן נעלמו כל הלומדים, ענו לו שפלוני עורך עכשיו פדיון-הבן לבנו, וכל יושבי בית-המדרש מיהרו להשתתף בשמחה, ובפרט כיוון שידוע הענין של סגולת נטילת חתיכת חלה מפדיון-הבן, אשר כמובא היא שווה לפ"ד תעניות.

נענה הרבי מרחמיסטריווקא ואמר: "מובא בחז"ל על קודש-הקודשים, שם היה מונח הארון עם לוחות-הברית, שהיה בולט 'דף' מהארון ועליו היה מונח ספר-התורה שכתב משה רבינו ע"ה. 'דף' גם הוא בגימטריה פ"ד, דהיינו ש'דף גמרא' או 'דף תורה' יכול אף הוא להוות פדיון עבור פ"ד תעניות, וא"כ מדוע יבטלו לומדי התורה מלימודם כדי לרוץ ליטול מהחלה של פדיון-הבן כסגולה

חודשיים לאחר מכן קיבלה לפתע רעייתי קידום משמעותי בעבודה שכלל משכורת כמעט מוכפלת, ובמקביל שמעתי מהחברותא שלא נותר לו בסוף חודש שקל אחד יותר משהורגל בלומדו במיר

הנסים של אוכלי המן בדורינו

בעמל זה לרכוש עוד מסכתות, מדוע שלא אעשה כן? הלבטים היחידים שנותרו היה עניין המעות... הקב"ה שתל בי ביטחון ואמרתי לרעייתי בבטחה: וכי אנו צריכים לייעץ לו להקב"ה כיצד הוא יפרנס ויזון את עמלי תורתו?

כיום אני יכול לספר גלויות, שחודשיים לאחר מכן, לפתע רעייתי קיבלה קידום משמעותי בעבודה שכלל משכורת כמעט מוכפלת ללא תוספת שעות משמעותית; ובמקביל, שמעתי מהחברותא שערב למקום התורה הקטן ההוא - כמה הוא מתפלא שלמרות כל הכסף הרב שהוא מקבל, לא נותר לו בסוף חודש שקל אחד יותר משהורגל בלומדו ב'מיר'.

חודש לאחר עזיבתו את הישיבה הוא הוצרך להחליף דוד שמש בעלות כוללת של 6,000 ₪ בתשלומים, ורעייתו נצרכה 'לפתע' לטיפול שיניים יקר וסבוך. אז אני שואל בכנות: מה עדיף ללומד התורה, עמל התורה במקום נרחב עם שיניים תקינות ודוד שמש תקין לאורך שנים? או עמל מופחת עם טיפולי שיניים ודוד שמש מתחלף וזולל מעות?

אומר לך את האמת, הוא מסיים, כשתבוא בשעת ליל מאוחרת לביתי לחזות בי או בכל אחד האברכים האחרים שהשקיעו ממרצם 12-14 שעות של עמילות התורה ללא הפרעת מכשיר נייד או טירדת היום יום, ומה הדבר פועל באווירת הבית כולו, תראה כי אין תחליף לכך בכל העולמות!

(מוסף שבת קודש בשלח תשע"ז)

סיפור מופלא שח בפנינו אברך מבוגר, מחשובי הלומדים במודיעין עילית. לפני ארבע שנים גדל עול הבית עם לידת בני השני, ובאותה הזדמנות הוצע לי ולחברותא לעבור לכולל אחר בשכונת ספר בעיר ירושלים, שבו משלמים סכום עתק במושגי אותם ימים.

התלבטתי רבות, והדחף היה בעיקר שהחברותא החליט ללכת לשם, והתגבשה קבוצה מאד חשובה ללמוד דברים יחודיים במסכתות אחרות, והדבר קרץ לי. רעייתי יעצה לי בשעתו לשאול את מו"ר הגאון הגדול רנ"צ פינקל זצוק"ל, וכידוע הוא לא עמד בדרכו של איש. הצגתי בפניו את כל הנתונים, והוא שאלני למה אני הולך ללמוד שם.

השבתי לו ברורות, שסיימתי מחזור של לימוד דף ליום, ואינני חפץ לחזור ללמוד שוב את אותם מסכתות. אמרתי לו שאין כאן קבוצה שלומדת דברים אחרים, ומלבד אברכים מבוגרים בפינות שונות שלומדים דברים אחרים, לא ניתן לעשות זאת במרוכז כפי שהורגלתי כאן בבית המדרש, ולכן חושבני ששם אוכל ללמוד עם קבוצה נבחרת.

רבי נתן צבי הפתיע אותי בשאלתו: למה לך להיפרד ולחפש מקום אחר? נפתח קבוצה נבחרת כאן בישיבה, ובה אברכים מופלגים שמוכנים ללמוד מסכת נדה אליבא דהלכתא! מי אמר שה'דף ליום' הוא רק למסכתות מסוימות? ניתן להרחיב את הדף אף למסגרות שונות ומסכתות אחרות!

השמחה שהיתה לי ב'מיר' לא הותירה בי ספיקות, והחלטתי במקום, כי משל לעמל התורה שרכשתי כאן ב'מיר' לא אמצא בשום מקום שבעולם, ואם ניתן

"אוי, מה רוצים המצרים מזלמן בריזל? מה רע עשה להם? געוואלד! עוד רגע אהה, וידי המצרים ישיגוהו, ויקחו אותו ואת משפחתו חזרה למצרים..."

הרה"צ רבי שלמה זלמן בריזל זצ"ל, בפרק מיוחד של תפילה ושירה לבורא עולם

"תפלה לא-ל חיי" (תהלים מ"ב, ט')

שאלו הבן בפליאה.

"ומתי אתה מתכונן לקום?" השיבו האב בשאלה.

הצטדק הבן: "מילא, אני הרי מוכרח לקום בארבע לפנות בוקר לעבודתי במאפיה. יש לנו הרבה הזמנות, ואני צריך להיות שם מחר אפילו מוקדם מהרגיל". "אה, הנה תשובתך לשאלתך" - ענה האב ר' זלמן תשובה ניצחת - "גם לי יש מחר הרבה עבודה אצל בעל הבית שלי... אינני יכול לאחר בשום אופן!". השכמתו המופלגת הפכה אצלו לטבע שני. סיפר על כך מלווהו באחת מנסיעותיו בעת זקנותו לחו"ל, למען טובת מוסדות פינסק קארלין:

"היה זה אחרי לילה עמוס לעייפה במגביות צדקה ובקבלת קהל לעצה ולברכה. השעה היתה כבר מאוחרת מאד, לאחר חצות הליל, אך לר' זלמן אין נפקא מינה אם הוא נמצא רחוק, אי שם בארץ העמים או בביתו שברח' עמוס. משועבד הוא לעבודת קונו כחייל נאמן. לפני שפנה ליתן תנומה לעפעפיו, כיוון את שיעונו המעורר לשעה הקבועה לו מימים ימימה, כלומר בעוד שעה ומחצית בלבד... המלווה, שהרגיש אחריות רבה לשלמו, לא יכל להסכין לזאת. יהודי בן שמונים ומעלה יסתפק בשעה ומחצה של שינה בלבד, בעיצומו של מסע מייגע כל כך? על כן, משנרדם ר' זלמן, הלך המלווה וסובב את מחוגי השעון המעורר קדימה, לשעת קימה יותר מאוחרת.

אמנם כן, את המחוגים הצליח המלווה לכוון, אולם את טבעו המזוכך של החסיד, לא יכול היה איש לסובב. משהגיעה השעה היעודה פקח ר' זלמן את עיניו, וניער מיד משנתו הקצרה גם ללא כל שיעון. תיכף התחיל בסדר יומו הרגיל, להתכונן לתפילת המחר שתתקיים בעוד שעות רבות...

למען תזכור

עבודה מיוחדת יש לו לר' זלמן בכל יום עם שחר: "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך" - היא אחת מ'שש הזכירות' שנהגו ישראל לאמרן בכל יום. אולם לא איש כר' זלמן יעשה זאת כמצוות אנשים מלומדה. כוונת המצווה היא, הרי, להחזיר בלב פנימה אמונת הבורא יתברך, והשגחתו על כל הברואים. 'כלום אפשר לקיים מצווה זו כל אחרי יד?' היה דן ר' זלמן דין בעצמו. משום כך, קבע לו ר' זלמן פרק זמן הגון מידי יום ביומו קודם התפילה, לקיים מצוות זכירת יציאת מצרים בשלימות. חידוש נפלא ומיוחד היה לו בדרך עבודה זו, בה הכניס את כל כשרונו המיוחד, לצייר את סיפור הדברים, עד כי קיים באופן מוחשי "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים".

כך היה יושב מידי בוקר בינו לבין קונו, ומצייר לעצמו בציור מוחשי, את עשר המכות שהביא הקב"ה על המצרים במצרים.

וכך זה היה נשמע:

- "דם!!!

איר האט געהערט וואס איז געשהן אין מצרים? איר האט געהערט?!

כלום שמעתם מה שקרה במצרים???

אלעס איז געווארן בלוט! - [הכל נעשה לדם!]

ור' זלמן ממשיך להמחיש לעצמו:

"כל המים בימים ובנהרות נהיו לדם, אפילו את המים שבברזים כבר לא יכלו לשתות, הכל נהיה לדם... אי א"י, התמוגג ר' זלמן בחדווה, "המצרי חשב שיוכל לשתות עם היהודי בכוס אחת, אך ה' כל יכול! המצרי שותה דם והיהודי שותה מים! נפלאות ה', נפלאות ה'!"

כעת מכריז ר' זלמן:

"צפרדע!!!

דז'אבעס! כל הבית התמלא בדז'אבעס!"

וממשיך לספר ברגש רב: "הם קפצו על המיטות, על השולחנות, הם נכנסו לתוך המאכלים, ואפילו לתוך התנורים הבורערים קפצו הצפרדעים במסירות

נפש...

אוי, מתלהט ר' זלמן בלבת אש, וכבר אינו יכול לעצור ברוחו, מזדקק הוא לפתע:

"אם הקב"ה היה מצווה עלי להכנס לתנור... הייתי גם אני קופץ אין דעם

שער התפילה, השער לד' אשר צדיקים יבואו בו.

ר' זלמן החסיד נכנס בו כל כולו, בכל כוחות נפשו. כל הרואה את ר' זלמן בתפילתו, דבר יום ביומו, היה עומד ומשתומם לנוכח המחזה: על יד כותל המזרח עומד הוא לו, מעוטף בטליתו, משליך הוא את כל שמונים - תשעים שנותיו מאחורי גוו, וכל עצמותיו אומרות תפילה. זעקותיו בוקעות ועולות מקירות ליבו, גופו מרתת ומזיע בעבודתו, וכולו אחוז להבת אש.

משך שעה ארוכה, דבר יום ביומו, עומד הוא ושופך את ליבו לפני אביו שבשמיים - לא בלחישה ולא באמירה, אלא בזעקות גדולות ונוראות עד לב השמיים. כל תיבה ותיבה נאמרת בכל הכח ובכל הכוונה, כמאמר הבעש"ט - "בא אתה וכל ביתך אל התיבה" - אל תיבת התפילה. זעקותיו בתפילתו מעולם לא התחשבו לא בכוחות הגוף, ולא בקול הצרוד, בוודאי שלא בכבוד או בחשבונות אחרים. אין לו לנגד עיניו, אלא עבודה שבלב, תמה ונדיה, קרבן אשה כליל לה'. כי התפילה, במקום קרבנות תקנוה.

אומנות אבותינו בידינו

בבית מדרשם של חסיד קרלין, שם קנה הודו והדרו באומנות התפילה. מקובל הוא בידם של חסיד קרלין, אשר בימי רבינו הקדוש רבי שלמה קארלינר זי"ע, הייתה ה'תפילה' נתונה בדין. ה'תפילה' זעקה מרה כי אין לה מקום להתאכסן! - 'אין איש שם על לב טיבה של עבודה נעלה זו, וכיון שכה מזולזלים בה בני האדם, ראויה היא התפילה שתבטל מהעולם, טענו המקטרגים. או אז קם רבינו הקדוש רבי שלמה קארלינער, והכריז בקול גדול:

"ואני תפילה! מקבל אני על עצמי את עבודת התפילה בעד כלל ישראל!" וכך נתבטלה הגזירה.

בעקבותיו של הקדוש רבי שלמה, באו הצדיקים הקדושים לבית קארלין, והמשיכו אף הם להבטיח נאמנה "ואני תפילה!" - להחזיק בכל עוז בעבודת התפילה. כך קיבלו חסיד קארלין עליהם ועל זרעם לדורותם, להיות ענין התפילה בראש מעיניהם - להתפלל בכל כוחות גופם ונפשם, בכל מוחם וליבם. וכותלי בית המדרש יוכיחו! כותלי בית המדרש של הרה"ק ה'בית אהרן' מקארלין היו מוכתמים בדם, דם שניתן מגרונות החסידים אשר צעק ליבם אל ד'.

לכשהסתפח ר' זלמן אל חבורת קדישתא דחסיד קארלין, לקח לו את עבודת התפילה לנקודת לבבו, ובה השקיע כל מיצוי לשד עצמותיו. יום יום התייצב החסיד השיש על משמרתו, והקז דמו על מזבח ד', כעולת הבוקר אשר לעולת התמיד.

אם זכרתך על יצועי

ר' זלמן היה מתייצב שעות מספר לפני עבודת המלך, היא התפילה. אין הוא מחסיר מתוכן עבודתו זו מידי יום ביומו, ויהי מה. "יהודי צריך להיות כמו סאלדאט! (-חייל) - חוזר הוא תמיד על מאמרו של אדמו"ר ה'בית אהרן' מקארלין זי"ע, "חייב הוא, אפוא, להתייצב על משמרתו בשעה המדוייקת, בלי שום תירוץ!". מקדים היה מידי ערב לעלות על יצועו, כשליבו בוער בקרבו, "אט באלד גייט מען שוין דאווענען... (-הן עוד מעט כבר הולכים להתפלל...).

גם אם אירע ועלה על משכבו בשעה מאוחרת ביותר, אחרי שמחה משפחתית וכדו', עם כל זה, לא איחר את שעת ההשכמה הקבועה באשמורה השניה. היה זה נוהגו התמידי, בין בשהותו בביתו ובסביבתו הרגילה, ובין בשהותו בארצות ניכר בתנאים שונים, בכל זמן ובכל מצב עומדת לנגד עיניו של ר' זלמן ידיעה פשוטה - הן עומד הוא להתפלל לפני מלך קל רם ונישא, וצריך להתכונן לכך! פשוטו כמשמעו.

היה זה פעם, לעת זקנותו, לאחר שמחה משפחתית שנסתיימה בשעת לילה מאוחרת, והותירה אותו תשוש ויגע מאד, והנה הבחינו בו בני המשפחה שהוא מכוון את השעון המעורר לשעה שתיים וחצי לפנות בוקר, כדרכו בקודש בכל יום. "טאטע, מדוע תקום כ"כ מוקדם? הרי לא נשאר לך כבר כמעט זמן לישון",

תנור אריין!"

ובאומרו זאת, היה פעמים מתלהב ר' זלמן ורץ עד דלת ביהמ"ד, להמחיש את נכונותו...

"אכן, רק אלו שמסרו עצמן למיתה בכבשן האש המשיכו לחיות, ניסים ונפלאות!"

מסיים הוא בניחותא, ופונה להמחשת המכה הבאה -

"די דריטע מכה איז גיווען - כינים!!!"

נו, כאן כבר לא יכלו החרטומים לעשות דבר... שוחק ר' זלמן, "כאן הם כבר צעקו - אצבע אלוקים היא!". (פעמים הסביר ר' זלמן לתלמידים במתק לשוננו: רש"י הקדוש אומר שאין הכישוף יכול לשלוט על בריה פחות מכעדשה, ומדוע? אולי פשוט, כי הבעלי גאוה הגדולים, האיך יוכלו להתעסק עם דבר קטן מכעדשה?!)

כך עמד ר' זלמן בינו לבין קונו, וביאר כל מכה ומכה בהמחשה חיה עד שהגיע לקריעת ים סוף. זאת כדי להחזיר אל ליבו שוב ושוב את הידיעה הברורה כי ד' הוא האלוקים בשמיים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד מלבדו!

הקול מעורר את הכוונה

חסיד קארלין מספרים ברטט מדור לדור: פעם אחת שבת אדמו"ר ה'בית אהרון' ז"ע אצל הרה"ק מטשערנביל ז"ע, כיבד המגיד את ה'בית אהרון' לירד לפני התיבה. ירד ה'בית אהרון' לפני העמוד והתפלל בנוסח דיליה, בקול רעש גדול כאופנים וחיות הקודש.

לאחר התפילה שאלו הרבי מטשערנביל: "מהיכן לקחתם את ה'ברוך שאמר?" השיבו הבית אהרון: **"זאת לקחנו מהאבא** (הרה"ק ר' אשר מסטאלין ז"ע), **והוא לקח זאת מהרבי** (הרה"ק רבי שלמה קארלינער ז"ע), **והרבי קיבל זאת מזקני הקודש** (הרה"ק רבי אהרן הגדול ז"ע), **והוא קיבל זאת מנתיב לא ידעו עיט!"** -

באותו נתיב תפילה פסע ר' זלמן עשרות שנים, יום יום, קיץ וחורף לא ישבות, בלא להביט על שום סיבה גשמית, תהא אשר תהא.

כך היו זעקותיו שהחלו ב"ברוך שאמר והיה עולם" מרקיעות שחקים. קולו הולך וגובר, נצמד ונשנק, אך ר' זלמן ממשיך בשלו...

וכך היה אומר: **"ממה נפשך, אם יש לי עדיין קול, בודאי צריך אני לצעוק בתפילה. ואם כבר הצטרדתי, הלא כי אז וודאי שאני צריך לצעוק, כי מה יש לי כבר להפסיד?!"**

פעם אחת, בצעירותו, התפלל ר' זלמן לפני העמוד בהתלהבות עצומה, וכתוצאה מתנועותיו החזקות בכל כוחו ובכל כוונתו נחבט ראשו בעמוד התפילה, ודם החל ניגר ממצחו... רק לאחר התפילה הבחין בכך לראשונה!... לאלו אשר הביעו בפניו את חששם לבריאותו מחמת יגיעתו העצומה בתפילה, היה אומר בבת שחוק: **"אני ממשיך לצעוק גם כשהנני עומד על סף התעלפות, סמוך אני ובטוח אני כי אם אתעלף חלילה, הרי האנשים הטובים מסביבי כבר יטפלו בי"...** אף הוא סיפר פעם, כי בצעירותם היו האברכים בני חבורתו, מתאמצים כל כך בתפילתם, עד כדי אפיסת כוחות. לכן היו מכניסים בבוקר עם צאתו לתפילה חתיכת עוגה בתוך ה'טלית בייטל', כדי שמיד עם סיום התפילה יהיה להם במה להשיב את נפשם.

אומר היה ר' זלמן לבני הנעורים, להלהיב את ליבם לעבודת התפילה: "ה'בעל דבר' בא אלי וטען בפני לאמור: 'זלמן, הלא יהודי זקן הינך כבר, לא לך היא הצעקה בתפילה'..."

"אמור לי אתה, הרי אתמול עדיין לא הייתי זקן כלל, כוחותי היו עימי,

וצעקתי בתפילה בכל כוחי... אם כן, מה קרה היום? וכי ביום אחד מזדקנים?!" ור' זלמן מעולם לא הזדקן. הוא המשיך את עבודת התפילה במסירות ובנאמנות כל עוד נשמתו באפו.

אז ישיר ר' זלמן

"ואמר, אם יאמר האדם שירת הים בכל לב ובמסירות נפש, כ"א לפי מה שהוא יתוקן כל עניניו בגוף ובנפש" (בית אהרון צג טד). את השירה הזו לה' חמד לו ר' זלמן, שירה שכולה הודיה להקב"ה על ניסיו לעמו, שירה שכולה אמונה ודביקות בה'. את עבודת השירה הזאת מאמץ ר' זלמן אל ליבו, ומתקשר אליה בקשר אמיץ מאין כמוהו, קשר בל ינתק כל ימי חייו.

יקרה היא השירה בעיניו עד למאד, ועל כן חושש הוא להסתמך על החזנים. ירא הוא פן לא ייטיבו לבטא לפני הציבור את דבר אמירת השירה בכל לב ובכל נפש. משום כך מנהג קבוע לו בשנותיו המאוחרות - בשירת הים הוא עצמו עובר לפני התיבה! החזן מסתלק לצדדיו, ור' זלמן הוא זה אשר מנהל את 'מעמד אמירת השירה' בכל יום. תחילת גלגולו של המנהג, היה בכך שביקש לעמוד על המשמר ליד החזן, כדי שאמירת השירה תיעשה במתינות, פסוק בפסוק, כמצווה עלינו מפי רבותינו. על כן היה נעמד סמוך לעמוד, ושומר את שפתותיו של ה'בעל תפילה'. אולם בהמשך נקבע מקומו בעמוד התפילה ממש עד גמר השירה.

וכך היה המחזה הנשגב חוזר על עצמו מידי יום ביומו: עודנו משתפך בתפילתו בזעקותיו - "זאת זעקתם שמעת על ים סוף", תוך כדי דיבור, מתחיל הוא לשוץ רגליו אל עבר התיבה. נתמך הוא בידי המתפללים, אחד מזה ואחד מזה, וכבר ניצב הוא הכן על יד החזן. ר' זלמן, בעיני רוחו, רואה עתה את כל מעשה מצרים ואת ניסי קריעת ים סוף, כאשר היה רבות מדגים ומתאר לשומעי לקחו, לאמר: "הנה נפטרנו סוף סוף מהרשעים הארורים הללו, אשר מיררו את חיינו ללא רחם, והנה עכשיו, שוב שוצפים הם לקראתנו - פרעה וכל חילו במרכבותיהם... אוי, מה רוצים המצרים מזלמן בריזל? מה רע עשה להם? געוואלד! עוד רגע אחד, וידי המצרים ישיגוהו, ויקחו אותו ואת משפחתו חזרה למצרים, לפיתום ולרעמסס... את הנכדים הזאטוטים רוצים הם להטביע בטיט שבקירות הבתים, להשליכם אל היאור... אבל" - ממשיך ר' זלמן בחיות ולהבת אש - "או אז נתנו את קולם בני" - 'ויצעקו בני' אל ה', והקב"ה משיב למשה: 'מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו'--

וכך בעוד מחשבותיו סוערות וגועשות בקרבו, פותח ר' זלמן בקול חוצב להבות אש... "ו-י-ו-ש-ע- ה' ביום ההוא את ישראל מיד מצר-ים, וירא ישראל את היד הגדולה" - וכל העם מחרה מחזיק אחריו בקולות וברקים... **"ויאמינו בה' ובמשה!"**, מסיים ר' זלמן בהתלהבות עצומה, וממשיך לזעוק בכל כוחו - "אז ישיר משה". כך נכנס ר' זלמן כל כולו לתוך השירה, פסוק אחרי פסוק, ממשיך הוא להוביל את כל הקהל באש להבת שלהבת, נוטף הוא פלגי זיעה, עיניו מגירות דמעות התרגשות.

"מי כמוכה באלים ה', מי כמוכה נאדר בקודש נורא תהילות עושה פלא" - זועק הוא בקול לא לו, במסירות נפש לגבוה, כשהוא אפוף כולו בחבלי אהבה ודביקות הבורא ב"ה. "ד' ימלוך לעולם ועד" - מצעק הוא בסילודין עם התקרבה של השירה לסיימה. **"והיה ד' למלך על כל ה-א-ר-ץ-!"**, מטלטל קולו את הלבבות, ובאומרו תיבות אלו היה כל גופו מרתת ומזדעזע, עד שהמתפללים התומכים בידו היו צריכים להחזיק בו בחזקה כדי שלא יפול ארצה יחד עמם... ר' זלמן חוזר למקומו וממשיך לזעק בקול לא לו: **"י-ש-ת-ב-ח שמך לעד מלכנו"** -

(מתוך הספר ר' זלמן)

בעודי מוסר בהתרגשות את השיעור הראשון שהכנתי בעמל רב, שמעתי לפתע קול תיפוף קצבי מאחד השולחנות. הישרתי מבט לכיוון מקור הקול, ואז ראיתי אותו...

"כך ניצחתי את קלמן" - סיפורו של איש חינוך נודע מארה"ב

כ'מלמד' היית מוכרח 'להעיף' אותו מהכיתה? זו תשובה מספקת? הרי עדיף שתצא ותשמש כ'שוחט' בהמות ועופות. מדובר ב'צער בעלי חיים' קטן יותר..." חתם אבי את תשובתו בלב שותת דם.

החלטתי לחשוב מחוץ לקופסה. למחרת, בתחילת השיעור, ברגע שהחלו הצחקוקים והדפיקות, פניתי מיד לקלמן וביקשתי ממנו שייגש לחדר המלמדים ויביא לי כוס מים. הוא הופתע מאוד ומיהר לעשות כפי שהתבקש. בעת שחזר עם הכוס בידו, אמרתי לו בחמימות: תודה רבה, והוספתי מחמאה על פאותיו המסודרות בחן... איכשהו, השיעור הזה עבר בשלום.

למחרת, בהגיע רגע ההפרעה היומית, שוב התבקש קלמן להביא לי כוס מים, כאשר הפעם אני מחמיא לו על ילקוטו המסודר. ביום השלישי, שיבחתי אותו על כוס המים שהוא מווג עבוירי בכל הלב, וכי כל השיעור שאני מוסר נזקף לזכותו... ביום הרביעי, הוא שמח לשמוע שאני שם לב כי הוא מקשיב היטב לשיעור. סוף דבר, לאחר כמה ימים חלף המנהל ליד הכיתה ונאלם דום למראהו של קלמן היושב בשקט וגומע בצמא כל הגה, ואף מתערב ושואל שאלות ענייניות ביותר במהלך השיעור.

המנהל ביקש הסברים ואני התנדבתי להסביר: ניצחתי את קלמן בדרך האהבה... לפעמים אפשר 'לנצח' תלמיד מתקשה דווקא בדרכי נועם ובחשיבה יצירתית מחוץ לקופסה.

(הרב רפאל קלפהולץ, המבשר, ד' בשבט תשע"ט)

הייתי אברך צעיר בתחילת דרכי, משחזר איש חינוך נודע מארצות הברית. משפחתי גדלה ונזקקתי ליטול על עצמי את עול פרנסת הבית ברצינות. אמת היא שכבר משנות ילדותי היה חלום חיי להפוך ביום מן הימים למחנך דגול בישראל, לכן הלכתי מיד על כיוון זה.

הוצעה לי משרה של מלמדות בחיידר המקומי. לקחתי את התפקיד בדחילו ורחימו, ונכנסתי לכיתה ללמד את ילדי ישראל תורה כנתינתה מסיני.

איש לא הכין אותי להתמודדות הראשונה שנקלעתי אליה. בעודי מוסר בהתרגשות את השיעור הראשון שהכנתי בעמל רב, שמעתי לפתע קול תיפוף קצבי מאחד השולחנות. הישרתי מבט לכיוון מקור הקול וראיתי אותו... את קלמן. תוך דקותיים היתה כל הכיתה בעקבותיו וליהודים היתה אורה. לא אלאה אתכם באריכות דברים, רק אגלה כי תוך ימים ספורים התחלתי להבין שיש כאן ילד בעייתי, מפריע סדרתי לשיעורים, מחוצף לא קטן, שאין מנוס מלסלק אותו ולהתפטר ממנו, ויפה שעה אחת קודם. אף הנהלת התלמוד תורה עמדה מאחורי המהלך.

טרם אנקוט בצעד דרסטי שכזה, החלטתי לעלות אל אבי מורי לשאול בעצתו ונדהמתי מהתשובה שקיבלתי. "אם הנך צריך לפגוע בנפש בישראל ולהעליב כך במסגרת תפקידך החדש בחינוך ילדי ישראל, חפש לך אפוא פרנסה אחרת... סימן הוא שאין זה התפקיד המיועד לך משמים" - אמר.

אבי היה החלטי מאוד. "כאשר תעלה לבית דין של מעלה, וישאלו אותך מדוע העלבת נשמה של ילד יהודי, מה תשיב? - האם תוכל לענות שמתווקף תפקידך

יהלומים מגדולי ישראל

"בגלל שהנדיבים שלך משונים, ומשום מה רוצים תמונה שלי, לכן אתיר שיצלמו אותי?!"

מה 'תירץ' מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א על הקושיא מתמונת החזו"א ב'תפארת ציון'?

ונדיבי עם כי הנה מרן החזון איש בא לישיבה, וככה הישיבה תוכל להתקיים יותר טוב בגשמיות. החזון איש הסכים, ואכן התמונה הזו מפורסמת שהוא על עומד מדרגות הישיבה ברחוב ירושלים בבני ברק מסובב בתלמידים".

רבינו שליט"א אישר שהסיפור נכון.

שאל מנהל המוסד: "מה אני שונה ממנהלי 'תפארת ציון'? אם החזון איש הסכים שהם יצלמו אותו, מדוע לי הרב לא מתיר שאצלם? והרי תהיה מזה תועלת גדולה לתלמידים?"

רבינו שליט"א השיב לו על אתר: "אני לא החזון איש, בתמונה שלי אין כל תועלת!"

שאל מנהל המוסד: "והלא הנדיבים שהבאתי רוצים מאוד, ואני יודע שתהיה תועלת?"

ענה רבינו בענווה ובלי להתפעל: "בגלל שהנדיבים שלך משונים, ומשום מה רוצים תמונה שלי, לכן אתיר? יש ענין שלא יצלמו בן אדם!"

כשיצאו, התפעלו הנדיבים מעוצמת הפשטות של רבינו, שבאמת הוא סבור ובטוח בכל ליבו שהתמונה שלו לא מענינת אף אחד, והבטיחו להכפיל את התרומה... (דברי שיח בשלח תשע"ח)

אחד מראשי המוסדות הגדולים בארץ, הגיע אל מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א עם כמה נגידים המסייעים בכספם להחזיק את המוסדות, וביקשו שרבינו יברך אותם. רבינו אכן שמע את אשר על ליבם, והעניק לכל אחד את מהם הברכה, תוך שהוא מורה לכל אחד במה להתחזק.

לפתע הבחין רבינו כי בסמוך עומד יהודי עם מצלמה מיוחדת ומצלם אותו עם התורמים.

רבינו סימן לו בידו שיפסיק, כי אינו מרוצה מזה [וכידוע שמקפיד על זה מאוד, ופעם התבטא גיס רבינו, הגאון ר"י זילברשטין על כך, כי דווקא היהודי שהכי מקפיד שלא יצלמו אותו, יש ממנו יותר תמונות מכל הרבנים, כי משמים סיבבו שהכל רוצים לראות פניו ולשמור דיוקנו].

הצלם כמובן הפסיק. אבל למנהל המוסד היה אכפת, כי הנדיבים רצו מאוד תמונה למזכרת עם רבינו. הוא הרגיש כי האירוע אינו מושלם אם אין תמונה, וניגש לרבינו וביקש לשאול שאלה:

"מסופר על מרן החזון איש, שהגיע פעם לבחון נערים צעירים בישיבת תפארת ציון בבני ברק, ובצאתו ביקשה ממנו ההנהלה שיואיל לעמוד רגע כדי שיוכלו לצלם אותו על רקע בנין הישיבה ולצידו התלמידים, כדי שיראו אח"כ לתורמים

"הם שמעו שהוא ה'שפיץ' של הישיבה, אבל אני יודע שהוא בחור די בינוני... מה עלי לענות להם?"

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

וצריך לפעול בחכמה עם יראת שמים. ודעת הגר"ח קניבסקי ששדכן חייב לספר זאת מפני שסומכים על דבריו, אך שאר אדם שמבררים אצלו אינו צריך לגלות זאת אם לא נשאל על כך. [ובתשובות והנהגות (ח"א סי' תשלה) מבואר, שאם כלה ביטלה שידוך ולא סיפרה לחתן השני והשתדכה עמו, יכול הוא לעכב הנישואין אם לא תקבל כתב מחילה מהראשון].

מי שיש לו מדה רעה וידוע שהצד השני לא היו משתדכים עמו אילו היו יודעים זאת, דעת הגר"ש אלישיב שחייב הנשאל לגלות זאת, ואפילו אם לא שאלוהו על כך, כמבואר בבאמ"ח (ס"ק ז), [וראה לעיל ח"א כלל ד ס"י]. אך אם אין ברור שימנעו מלהשתדך עמו משום כך, וכגון שמדותיו אינם רעות אך גם אינן טובות כ"כ, דעתו שיאמרו לו מקצת מהאמת אך לא את כל האמת.

ולגבי שינוי באמירת גיל, דעת הגרש"ז אויערבך שיש לומר את האמת ואין לשנות כלל [ורק פעם בשעת הדחק התיר להפחית קצת]. ולדעת הגר"ב זילבר לשנות כשהוא בשיעור שהדרך להקפיד עליו. ודעת החזו"א והגר"א קוטלר שמותר לשנות בשנתיים, ודעת הגר"ש אלישיב שמותר לשנות רק שינוי קטן, כגון שנה. ולאחר שהשתדכו, אין לספר אף אם ההפרש של הגיל הוא כמה שנים יותר ממה שאמרו, כמבואר בשו"ת מהרש"ם (ח"ד סי' עז) ושו"ת חלקת יעקב (אה"ע סי' פ).

הסעיפים הנלמדים היום ממשיכים לעסוק בעניני שידוכים. כותב ה'חפץ חיים', שאם החיסרון הוא מצד מיעוט חכמת התורה שיש במשודך, אין לגלות לשואל, דאיהו דאפסיד אנפשיה, שהיה לו להוליכו אצל בעלי תורה שינסו את כח חכמתו וידיעתו עד היכן מגעת... ומדלא עשה כן נתרצה בדבר. וב'באר מים חיים' מוסיף רבנו, שהבחונים צריכים לברור את תשובתם היטב על פי ענין השידוך, עד איזה גבול צריכה באמת להגיע ידיעתו בתורה, ושלא יגדילו את חסרון ידיעתו יותר ממה שהוא.

ב'ביאורים ומוספים' מביאים בעניין זה את דעת הגר"י פישר, שכשמבררים על בחור בינוני אם הוא מצויין ביותר, וידוע שהמבררים הם אנשים פשוטים ובחור זה הוא שידוך טוב עבורם, ושמה שהם מחפשים הוא למעלה ממעמדם ודרגתם, אסור לפרט להם שבחור זה אינו מצויין. וכן דעת הגר"נ קרליץ, והוסיף שאם האדם שמבררים אצלו אינו מכיר את השואל, ואם כן אינו יכול לענות לו כפי שמתאים לו, יתכן שהעצה היא לענות באופן כללי. ומאידך, במקרה הפוך, כאשר רואה הנשאל שהבחור כלל אינו תואם לרמה שמחפש הצד השני, כתבו כמה פוסקים שעליו להניח שהבחורים שאצלם ביררו לא אמרו את האמת, ומצווה עליו לגלות את האמת לצד הכלה.

ועוד מהנידונים המובאים בביאורים ומוספים: חתן או כלה שביטלו שידוך, האם צריך הנשאל לספר זאת, כתב הגרש"ז אויערבך שזוהי שאלה חמורה